

Inleiding

Sinds 1 maart 2012 is Karina van Dalen-Oskam (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis) in deeltijd hoogleraar Computationale literatuurwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Ter gelegenheid van haar oratie – ‘De stijl van R’ – op 1 februari 2013 vond een symposium plaats waarin verschillende sprekers vertelden over hun eigen werk op dit terrein en reflecteerden over de mogelijkheden en onmogelijkheden van de *digital humanities* in het algemeen en van de computationele literatuurwetenschap in het bijzonder.¹

Het symposium, georganiseerd door Yra van Dijk en Sabine Muller, droeg als titel ‘Handgemaakte inzichten’. ‘Stop met lezen, ga tellen’, luidde zo’n tien jaar geleden de in de aankondigingstekst van het symposium gememoreerde aansporing van Franco Moretti. Diens oproep bleek niet aan dovemansoren gericht: het bestuderen van grote corpora met digitale methoden geniet inmiddels onder letterkundigen én onder subsidieverstrekkers een grote populariteit. Behalve voor grote corpora worden digitale middelen ook voor edities, auteursherkenning en stilistiek ingezet. In het enthousiasme over de mogelijkheden van de nieuwe technieken is echter maar weinig stilgestaan bij de consequenties ervan voor de letterkunde als discipline. Tegenstemmen beginnen dan ook te klinken. Zo concludeerde Stephen Marche in *The LA Review of Books* (28 oktober 2012) in een artikel over *distant reading*: ‘Through the perfection of our smooth machines, we will soon be able to read anything, anywhere, at any time’, maar, concludeerde hij, ‘Insight remains handmade’.

Het symposium werd geleid door Thomas Vaessens, hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en wetenschappelijk directeur van de Onderzoeksschool Literatuurwetenschap (OSL). Samen met Stephan Besser, universitair docent moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en programmadirecteur van de OSL, schreef hij naar aanleiding van het symposium de bijdrage waarmee deze speciale aflevering van TNTL opent. De auteurs vestigen de aandacht op een aantal aspecten van lopende *digital humanities*-projecten die tot zorgen leiden bij literatuurwetenschappers. Besser en Vaessens sporen aan tot meer theoretische reflectie en nodigen *digital humanists* nadrukkelijk uit om de discussie hierover aan te gaan en om zo ook tot nadere samenwerking te komen.

Els Stronks, profielhoogleraar Vroegmoderne Nederlandse letterkunde bij het departement Nederlandse taal en cultuur aan de Universiteit Utrecht, legt in de tweede bijdrage uit wat de methodologische verschillen zijn tussen *close* en *distant reading* (ruwweg te parafaseren als kwalitatief en kwantitatief onderzoek). Beide benaderingen hebben hun voor- en nadelen, maar worden nauwelijks in combinatie toegepast. Stronks pleit voor het dichten van de kloof tussen beide benaderin-

1 De oratie is online te vinden op http://www.oratiereeks.nl/upload/pdf/PDF-1290Weboratie_Van_Dalen-Oskam.pdf

gen door ze in onderzoek op een zinvolle wijze te combineren.

Peter Boot is werkzaam als senior onderzoeker bij het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. In zijn bijdrage schetst hij de manieren waarop *online*-boekdiscussies ‘van een afstand’ kunnen worden onderzocht. Hij maakt gebruik van clusteranalyse, LIWC (Linguistic Inquiry and Word Count) en *sentiment mining*, en geeft aan wat deze benaderingen kunnen opleveren en welke implicaties dit heeft voor literatuurwetenschappelijk onderzoek.

Thomas Crombez benadert canonvorming in de hedendaagse theaterkritiek op een nieuwe manier. Hij is docent kunstfilosofie, theatergeschiedenis en performance aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (Antwerpen) en aan Sint Lucas Antwerpen en onderzoeker aan het Research Centre for Visual Poetics van de Universiteit Antwerpen. Crombez inventariseert de bijdragen aan het podiumtijdschrift *Etcetera* en koppelt de aandacht van de auteurs en critici in het tijdschrift aan de meest productieve theatermakers uit dezelfde tijd. Zo wordt zichtbaar waar de meeste aandacht van de kritiek heen gaat.

Mike Kestemont, postdoctoraal onderzoeker aan de Universiteit Antwerpen, presenteerde op het symposium een algemene inleiding op de niet-traditionele (ofwel computationele) auteursherkenning en stylometrie. Voor deze speciale aflevering van TNTL werkte hij samen met Marjolein Hogenbirk, universitair docent en onderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam en gastonderzoeker aan het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, een casus in detail uit, te weten het auteurschap van *Der ystorien bloeme*.

Folger Karsdorp, promovendus aan het Meertens Instituut in Amsterdam in het KNAW-project Tunes & Tales, liet tijdens het symposium zien wat er nodig is om automatisch actoren te herkennen in volksverhalen. In de bijdrage aan deze speciale aflevering beschrijft hij in detail op welke wijze de teksten in de Volksverhalenbank gebruikt worden voor het ontwikkelen van een automatische methode om grote hoeveelheden volksverhalen naar genre te classificeren.

Adres van de auteur

Huygens ING
Postbus 90754
2509 LT Den Haag
karina.van.dalen@huygens.knaw.nl

Departement Neerlandistiek, Moderne Nederlandse letterkunde
Spuistraat 134, kr. 443
1012 VB Amsterdam
K.H.vanDalen-Oskam@uva.nl